

Q. V. 35378
13.

legum utilitate et necessitate

II l
384

X 187 9842

D. D.

LEGUM NEGLE- CTUS

CAUSA MUTATIONUM

EVERSIONUM RERUM,

de quo

in

ORATIONE VALEDICTORIA

VII. Eid. Maj. A. C. clō Ibc LXXIII.

H. L. Q. S.

habenda

agetur,

cui ut

Bonarum literarum Fautores

frequentes velint interesse,

humilimè, observanter & amice rogat

M. PAULUS MARTIN. SAGITTARIUS,

Rector Scholæ Altenb.

ALTENBURGI,

Typis Gothofredi Richteri, Typogr. Aul.

L. C. S.

Uod Reip. salus ac incolumitas non ci-
vium multitudini, non moenium alti-
tudini, nec propugnaculorum firmi-
tudini aut divitiarum magnitudini, sed
legum potius constitutioni atque ob-
servationi sit adscribenda, jamdudum
judicavit *Pittacus* Mitylenæus, à sapientiæ studio in-
ter septem Græciæ Sapientes quondam relatus; Ro-
gatus enim à filio Alyattes *Cræso*, Rege Lydorum di-
tissimo, *quodnam imperiorum esset maximum?* re-
spondit: *πικιλὰς ξύλας*, *varii ligni*, i. e. *variarum legum*;
Nam sicut olim Romæ *tabulis aeneis* atque *eboreis*, ita in
Græcia *roboreis* leges inscribebantur, uti Atheniensium
legibus à Solone conscriptis contigit, teste Svida. Egre-
gium vero Pittaci esse responsum, nemo, cui arcana
politica exploratius innotuere, ibit inficias. Nam quod
forma materiæ, nervi membris, enunciationi copula
& vincula ædificio, id Reip. leges præstant; Quemad-
modum enim materia à forma suum accipit esse, &
ab eadem in operando dependet, atque nervi membra
corporis, copula subjectum ac prædicatum, partesque
ædificii vincula ac ligamenta connectunt: sic & leges
multitudini hominum congregatæ, quæ Reip. audit
materia, formam superaddunt, eam combinant, & ne
facile dissolvatur, conservant: unde à Cicerone Or. pro
Cluentio *leges vocantur Civitatis mens & animus*,
& a Catone *nervi Reip.* Hoc ipsum probe agnovit
modo

modo laudatus Cicero l. c. *Ut corpora nostra, inquit, sine mente: sic civitas sine lege suis partibus ac nervis, sanguine ac membris uti non potest.* Et l. II. de Leg. *Ad salutem civium civitatumque incolumitatem, vitamque hominum & quietam & beatam, conditæ sunt leges.* Utilem itaque navarunt operam, qui colluviei hominum undiquaque collectæ leges præscripserunt salutare. Eo munere dicuntur perfuncti *Moses* in gente Israëlitica, *Saturnus* apud Italos, apud Corinthios *Phidon*, *Hippodamus* in Milesiorum civitate, *Charondas* apud Carthaginenses, vel Thuriolos, ut Val. Max. l. VI. c. 5. placet, *Zaleucus* apud Locrenses, *Zamolxis* apud Getas & *Minos* in Insula Creta. Sic & Epirotis *Arymbas*, Bactrianis *Zoroaster*, Spartanis *Lycurgus*, Atheniensibus *Draco* & *Solon* & Romanis *Decemviri* utilissimas proposuerunt leges. Quò verò leges finem à legislatore definitum obtineant, vel maximè requiratur, ut sedula earum habeatur ratio, attendaturque, ne à quoquam subditorum vili pendantur, aut ausu temerario violentur; quod fieri potest, si ipse *Nomotheta* leges normam actionum suarum habeat, & juxta earum præscriptum Reip. administrationem instituat; sic enim labores ac molestias, quæ occurrunt, feliciter imminuet, & subditorum animos occulta quadam vi, violenta tamen minimè, eo adiget, ut legum jugo se alligari patiantur, legibusque morem gerere nulli recusent. Hoc equidem diffitendum non est, Principem i. e. personam Majestate instructam legibus civilibus

non teneri, quoad vim scil. *coactivam*, ut Christ. Matthiæ l. III. Syll. Polit. Exerc. 2. sect. 6. statuit, vel ratione *executionis*, ut, si deliquerit, non puniatur, aut quoad *potestatem extraordinariam & anormalam*, ut vult Besoldus l. I. Polit. c. 2. §. 32. interim tamen negari nequit, salutis Reip. non parum conducere, si Princeps legibus Reip. se astringat, juxta eas imperet, ingenuèque cum Spartanorum duce Pausania fateatur, *leges hominum esse dominos, non contra homines legum*: aut cum Severo & Antonino Imperatoribus: *licet legibus soluti simus, juxta eas tamen vivimus*. Atheniensium legislator Solon præclare hoc innuit in responso, quaerenti cuiusiam, *quo pacto salva possit consistere Resp. dato, quod hujus est tenoris: si cives Magistratui obediunt, Magistratus autem legibus*. Nec alia fuit mens Mandanæ, Cyri matri, quæ teste Xenoph. in Pæd. l. I. in hæc erupit verba: *Regibus non libido, sed leges dominantur*. Eandem calcat viam divinæ eloquentiæ vir Cicero III. de LL. *Ut Magistratui, inquit, leges, ita populo præsumt Magistratus, vereque dici potest, Magistratum esse legem loquentem: legem autem mutum Magistratum*. Nec alienus est ab hac sententia Archidamus Zeuxidami filius, ex quo cum quaereretur, *quoniam Civitatis Spartanae essent præfecti? leges*, respondit, *ac legitimi Magistratus*. Exemplum si desiderantur, magnum eorum Historiarum monumenta suppeditabunt numerum. Ex multis pauca hæc. Resp. Spartana per aliquot seculorum decursus illæsa stetit atque
incon-

inconcussa, quod bonis legibus à Magistratu fuerit ad-
ministrata, ut Justinus l. III. refert. Sic Antiochus III.
Syriæ Rex in publicis ad subditos literis exposuit, ut, si
quid legibus contrarium in rescriptis juberet, ne cura-
rent, perinde quasi ipso nescio scriptum esset. Huc
quoque pertinet Imperator augustissimus Augustus,
de quo Sveton. in ejus vit. c. 56. hæc memoriæ prodidit:
*Cognoscens Nonium Asprenarem arctius sibi junctum
causam veneficii esse dicturum, verebatur, ne si ades-
set, legibus reum eriperet: sin deesset, destituere ami-
cum & prædamnare videretur. Proinde sedit in sub-
sellis per aliquot horas tacitus, ne laudatione quidem
judiciali data.* Illustre quoque reperimus exemplum
in Trajano, quod Plinius Junior in Paneg. c. 60. profert:
*Ingens gloria tua Caesar, ipse te legibus subjecisti, quas
nemo Principi scripsit: Sed tu nihil amplius vis tibi
licere, quàm nobis: sic fit, ut nos tibi plus velimus.
Non est Princeps supra leges, sed leges supra Princi-
pem. Idem Casari, Consuli, quod ceteris, non licet:
jurat in leges attendentibus diis: nam cui magis
quàm Casari attendant, jurat observantibus his,
quibus idem jurandum: non ignarus alioqui
nemini religiosius, quod curaverit, custodiendum,
quàm cujus maximè interest non pejerare. Itaque
& Magistratu abiturus jurasti, te nihil contra leges
fecisse. Magnum hoc erat, cum promitteres: majus
postquam præstitisti.* Idem de Theodosio seniore con-
firmat Pacatus in Paneg. Valeat proinde responsum,
quod

quod Regi Persarum Cambysi ipsius reposuerunt
Consilarii; Cum enim germanam suam contra rece-
ptum Persarum morem in uxorem duceret, & de lege
nuptiale foedus cum sorore permittente sciscitaretur,
responsi loco dederunt: *nullam quidem legem de conjugio cum so-
rore contrahendo apud Persas se invenire: sed aliam reperisse, quâ Regibus
Persarum liceret, quod liberet.* Nullo quoque habeatur loco
impia Juliae Augustae vox, quam M. Antonino Bassia-
no Caracalla privigno pudicitiam ipsius tentante, edi-
dit; Cum enim hic ore impuro evomeret: *libet, si licet:*
tunc illa: *licet, si libet: an nescis, te esse Imperatorem, & leges dare, non acci-
pere,* ut Spartianus in Carac. scriptum reliquit.

Deinde Magistratus legum observationem subditis
non multo labore persuadebit, si leges ex decreto Pla-
tonis I. V. de LL. ferat paucas, & quidem tot numero,
quot Reip. statui sufficiunt: quod Locrenses & Caro-
lum M. fecisse testantur Demosth. Or. contra Timocr.
& Baronius ad A. C. 801. *Legum enim multitudo, se-
cundum Agesilaii iudicium, aegre civitatis est indicium, ut medi-
corum multitudo morborum indicat multitudinem.* Adhæc si multæ
proponuntur leges, ex populi facile elabuntur memo-
ria, & sic sui contemptum pariunt non vulgarem. Quod
cum Dionysium Siciliae Tyrannum non lateret, alias
super alias leges sanxit, quò facilius subditos legum la-
tarum oblitos falleret.

Multum quoque ad legum observationem Magi-
stratus conferet, si leges antiquas, quæ cum pieta-
te, honestate ac Reip. emolumento conveniunt, abs-
que

quæ causa prægnante casu que necessitatis non mutat.
Nam ut omnis mutatio est periculosa, ita quoque legum. Hinc non inepte judicavit Cleon apud Thucyd. l. III. *Ea Resp. quæ malis quidem, sed tamen immotis legibus utitur, præstantior est ea, quæ bonis quidem legibus utitur, sed mobilibus ac inconstantibus.* Et Augustus Imp. Senatum Romanum ita fertur cohortatus, referente Dione l. 52. *Positas semel leges constanter servate, nec ullam earum immutate: nam quæ in suo statu eademq; semper manent, etsi sint nonnihil vitiosa, utiliora tamen sunt his, quæ per innovationem meliora inducuntur.* Ex his itaque patet, quâ ratione subditorum animi ad leges observandas sint trahendi, cui si locus ex utriusq; & Imperantis & Parentium parte relinquitur, quis ad illam spem non erigeretur, Remp. factam fore tectamque, nulliq; publicarum calamitatum generi expositam? Contra verò si debita legibus denegatur reverentia, Remp. labefactari, corruere evertique videas.

De his νομολιψείας damnis plura in præsentia adducere, & Politicorum, ut & Historicorum scrinia compilare animus non est, ne actum videar agere, aut præsentis pagellas labore alieno complere, quem felici successu non adiit solum, sed & expedit Juvenis à pietate, præclara indole, modestiâ & stemmatis antiquitate pariter ac dignitate cuius bonorum commendandus
AUGUSTUS HENRICUS Sörster / Coburgo-Franc.
Viri Magnifici, Nobiliss. ac Consultiss. DN. JOH. GEORG.
Sörsters / Hæreditarii in Droschkau / Jcti celebratiss. &
Ser. Patriæ Patri à consiliis Camerae, redituumque Provincialium ἀποδίκτῃs supremi eminentissimi, Patroni suspi-
cien-

9477 384
ciendi, filius natus major, quem Numen supremum in
decus Patriæ, lætam Ampliss. Familiæ spem & materi-
am in dies proficientis expectationis ac lætitiæ conser-
vet quàm diutissimè. Hic enim legum studio in Ill. ad
Salam Academia initiandus de *Legum* neglectu com-
posuit Oratiunculam, sermoni Eucharistico, quo de-
centes Deo, Principi atque aliis persolvat grates, ulti-
mumque dicet Vale, præmittendam, habendamque hor.
2. pomerid. Agite igitur, qui literis legibusque favetis, in
locum ejusmodi exercitiis destinatum frequentes con-
fluite, dicentem benevolè auscultate, atque hoc bene-
volentia amorisque genere facite testatum, quo affectu
præclara Nobiliss. Dn. Parentis de Vobis Vestrisque
merita & dignitatem familiæ Foersterianæ prosequami-
ni, quantumque Juvenis ingenui ingenio ut & Scholæ
nostræ tribuatis. Valere vos juberem, nisi pium quo-
rundam ex Juventute Scholasticâ propositum vel tria
adhuc addere verba svaderet. Surgent enim bonæ
notæ Juvenes

FRIDERICUS PANCRATIUS Kenser / Altenb.
JOH. BARTHOL. Freyesleben / Steinpleiſſa-Var.

&

FRIDERICUS WILHELM. Glauder / Altenb.
abiturienti sermone Latin. & Germ. ligato felices in
studiis aliisque conatibus successus apprecantes.
Valete, Musagetæ optimi ac quibus poteritis rationi-
bus, Athenæi nostri salutem ite promotum! P. P., Al-
tenb. d. VII, Eid. Maj. A. C. c. l. b. l. c. LXXIII.

VDTA

